

Tankens mosaik, Keene och Zimmermann, Daidalos 2003 (Katarinas lätt osorterade kommentarer samt citat som berörde, kapitel för kapitel)

Kapitel 1 - Mosaiken tar form

“Jag är intensivt medveten om min egen läsprocess, om mina frågor till författarna och mina krav på dem, om hur texten på vissa punkter förvirrar mig, för mig vilse och hur jag sedan handskas med detta och reder ut trassliga härvor.” (s 25)

“fyra nyckelprinciper: tid, tillit till sig själv, gensvar och gemenskap” (s 27)

Kapitel 2 - Inre resor

s 42-43 är en sammanfattning av strategier som kännetecknar “en erfaren läsare”. SÅ BRA! Samma med punkter s 62-63

“När vi arbetade med strategierna blev det uppenbart att metakognition - tänkandet om det egna tänkandet - var ett paraply under vilket de andra strategierna samlades. Varje strategi var en variant av metakognition.” (s 44)

Kapitel 3 - Under ytan

Den lilla kortnovellen (eller är det inledningen till en längre text?) Salvador morgon och kväll är ju ljuvlig. Undrar om man kan få tag på den nånstans? s 49 (Sandra Cisneros, ur Woman Hollering Creek and other stories)

Beskrivningar av brister i lässtrategier: aldrig hoppa över ett okänt ord, aldrig våga en hypotes om innebörden av ett okänt ord i en specifik kontext, skygga för att delge andra en tolkning utöver det påtagliga innehållet av rädsla för att göra fel, inte föreställa sig något under läsningen (lägga till saker) (sammanfattn av s 56)

“Alldeles för många barn saknar emellertid insikt om sin egen förståelse. De har ingen välutvecklad känsla för vad de behöver veta för att läsa en text eller för vad de ska göra när den plötsligt blir obegriplig. För att handskas med dessa frågor måste man medvetet avlyssna den egna tankeprocessen under läsningen, och bearbeta den om och om igen.” (s 58)

Kapitel 4 - Hem i våra inre tankar, förbinda det kända med det nya

Om vad förförståelse används till: (sammanfattn fr s 75)

- Relatera obekant text till tidigare kunskap om världen och/eller sin personliga erfarenhet
- använda vad som är känt om en författare och hans stil för att förutsäga och bättre förstå en text
- identifiera potentiellt svåra/obekanta textstrukturer/format
- avgöra när den egna bakgrundskunskapen är inadekvat och vet hur man skaffar den information man behöver

Keene/Zimmerman använder uttrycken text-till-självkoppling, text-till text-koppling,

text-till-världenkoppling. Inte så snygga. Jag använder ibland någon lärobokförfattares (glömt vem, Liberbok tror jag) Då-Nu-Du i litthi (text-samtid, text-nutid, text-egen erfarenhet). Vore snyggt om man kunde hitta ngt liknande för det K/Z skriver? Intertextualitet finns ju, men...

Kapitel 5 - Det väsentliga i texten, att bedöma vad som är viktigt

“en erfaren läsare i all slags text fattar beslut om vad som är viktigt på tre plan - textnivå, meningsnivå och ordnivå. - - - Vi vet från studier av ögonrörelser att en bra läsare fäster blicken längre (fler millisekunder) på betydelsefulla ord i meningen.” (s 106)

“Text är mottagarinriktad när den är skriven på ett sådant sätt att innehåll och form är bekanta eller förutsägbara för en viss läsare. - - - ...skönlitteratur mera mottagarinriktad. Där interagerar personerna i en bestämd miljö och dras in i konflikter. Handlingens tempo ökar och minskar allteftersom konflikten genomgår skilda stadier, ända tills dess att någon form av lösning uppnås. Den skönlitterära intrigens element och sekvenser låter läsaren göra rimliga förutsägelser” (s 107)

En fantastisk beskrivning av “duktiga flickors (och pojkars) dilemma” - oförmåga att prioritera när man kan hålla allt i sitt eget huvud - på s 110-11!

Strategier för att bedöma vad som är viktigt (och också bedöma kritiskt) s 113-114,

Kapitel 6 - Gräv djupare med frågor

Erfarna läsare uppfyller mål för frågande i samband med läsning:

- är medvetna om frågor de har om texten före, under och efter läsning
- använder frågor för att klargöra textens betydelse, undra över vad som ska komma, fundera över författarens syfte, stil, bokens innehåll och format
- förstår att vissa frågor kan besvaras med hjälp av texten medan andra måste kopplas till läsarens bakgrundskunskap

(sammanf s 130)

Frågeschemat s 132:

A Vilka frågor funderade du över innan du började läsa berättelsen?

B Vilka frågor funderade du över medan du läste berättelsen?

C Vilka frågor har du nu om boken?

Begriper du boken bättre när du ställer sådana här frågor? På vilket sätt är du hjälpt av frågorna?

Nyckeltankar om frågor s 139

Bra tabell s 134 om olika slags frågor vid olika tidpunkt i läsningen

Kapitel 7 - Tankemosaik, om att använda inre bilder som bygger på konkreta sinnesupplevelser för att förbättra textförståelsen

“De satte postitlappar på ställen i texten som väckte en inre bild till liv, och gjorde sedan en ny

markering när den bilden förändrades under den vidare läsningen" (s 156)

Nyckelprinciper om visualisering s 161

Kapitel 8 - Inlevelse och associationer, att läsa mellan rader och göra inferenser

"När man läser tänjer man på den bokstavliga textens gränser genom att foga in egna erfarenheter och uppfattningar och skapar därmed en ny tolkning, ett tänjande för vilket vi här använder uttrycket göra inferenser. Inom läsförståelsen handlar inferens om läsarens slutledningar utifrån hans eller hennes kännedom om texten, kombinerat med tidigare kunskap och erfarenhet." (s 167-8)

"Inferens antar många skiftande former och stor litteratur provocerar oss att begrunda och använda dem allihop. Inferens kan vara en slutsats man drar efter att ha funderat över det man läst utifrån sin egen uppfattning, kunskap och erfarenhet. Inferens kan vara en kritisk analys av en text: en inreeller explicit diskussion med författaren, en aktiv skepticism mot det som texten hävdar eller att man genomsådar propaganda. Inferens är under vissa omständigheter synonymt med att lära och minnas." (s 174)

Nyckelpunkter inferens s 182-183

Kapitel 9 - Innehållets kontur och substans, att göra en syntes

Vilken UNDERBAR text om universum och strumpor!! VILL VILL använda! Fast det finns säkert precis lika bra på svenska. 186-7

"Syntes är den process där man ordnar, återkallar, omberättar och återskapar den information som man dagligen bombarderas med till ett sammanhängande helt. - - - syntes är att organisera olika bitar och skapa en mosaik av dem, ett innehåll, en skönhet större än summan av de glittrande enskilda delarna." (s 189)

"Även om minnet av uppgiften att sammanfatta text inte är så ljust har forskningen (Pearson, Roehler, Dole & Duffy 1992) sedan länge hävdats att det är ett stöd i läsinläringen. Forskningen bekräftar vad erfarenheten och sunda förnuftet säger: erfarna läsare kan sammanfatta för att lättare minnas vad de läser och sedan vidareberätta det."

"En sammanfattning är uppräknings av delarna och en syntes är på något sätt skapandet av ett helt." (s 193)

"De mer erfarna läsarna utförde en mångfacetterad inre syntes under läsningen, medan de mindre erfarna läsarna inte alltid var medvetna om händelseutvecklingen i texten de läste." (s 196-7)

"Det är krävande att läsa ut syntetisering. Det fordrar ofta mer högtänkande från lärarens sida, och fler samtal för att hjälpa barnen att tänka högt än vid undervisningen av andra strategier."

(s198)

Tänk om jag kunde få mitt klassrum att bli så här!! Undervisa om textstruktur - viktigt (s 201-2)

“precis som det finns orsak och verkan, så finns det kronologi, problem -lösning, jämförelse kontrast och en massa sätt att organisera sakprosa” (elevröst - men så vill jag ju att en elev ska kunna resonera. Men jag har inte undervisat så).

“Omfattningen och komplexiteten hos det material vi och barnen dagligen arbetar med är överväldigande. Omfattningen och komplexiteten hos det vi behöver lära oss om dem vi älskar är överväldigande. För att skapa oss någon slags mening i vår läsinläring och vårt lärande för livet måste vi finna sätt att gallra bland detaljerna och beskära den information som vi överhoppas med. Vi måste omorganisera och skapa våra egna förklaringar för det som vi lär oss, våra egna definitioner av livet vid varje korsväg”. (s 203)

Nyckelstrategier syntetisering s 204

Kapitel 10 - Från problem till lösning, att möjliggöra för barn att lösa problem på egen hand

Om textnivåer är “en separat förståelsestrategi eller bara är en uppsättning redskap som läsaren kan använda för att under läsningens gång lösa problem och få grepp om sådant som inte verkar gå ihop.” (s 213)

Bra exempel på förebildande s 214-16! Kan jag använda! Fast med annan text såklart.

Intressant definitionslista av textnivåer! s 217 Och tydlig handlingslista för att ta itu med problem. s 219-222.